

טקס הענקת פרסים לעו"ד חסן ג'בארין ולעו"ד דן יקיר

1. אירוע הענקת פרסי הקרן החדשה לישראל לעו"ד חסן ג'בארין ולעו"ד דן יקיר הוא יום חג קודם כל לזוכים בפרס, המייצגים בחזונם, במחויבותם ובנתינתם האישית והמקצועית את הפעילות למען זכויות האדם במשמעותה המובהקת והעמוקה ביותר. זהו כמובן יום חג לארגוני זכויות האדם המקדישים את פעילותם ומשאביהם להגנה על זכויות הפרט וקידומן; זהו גם חגה של הקרן החדשה לישראל, שראתה להעניק אותות הוקרה והכרה לזוכים, ובכך להביע לא רק את רחשי הלב שלה אלא גם את תחושת ההוקרה של כל שוחרי זכויות האדם, באשר הם, לתרומתם יוצאת הדופן של שני אישים אלה במסגרת ארגוניהם, לביסוסן ופיתוחן של זכויות האדם בישראל. זהו יום חשוב לדמוקרטיה הישראלית, ולמערכת זכויות האדם המובנית בעקרונות הליכה שעליהם היא מושתתת.

2. זכויות האדם הם מרכיב-ליבה מובנה בדמוקרטיה החוקתית בישראל, שבלעדיהם דמוקרטיה אמיתית לא תיכון. באמצעות הקניית מעמד נורמטיבי עליון לזכויות האדם, פורשת הדמוקרטיה את הגנתה על הפרט, על המיעוט, על החלש, המופלה והזר מפני עוצמת פגיעתו של הרוב. מעמדן החוקתי העליון של זכויות האדם בשיטה החוקתית בישראל מחייב את כיבודן ומימושן, גם אם ההגנה עליהן איננה מוחלטת אלא יחסית בלבד, בהינתן זכויות אדם ואינטרסים ציבוריים נוגדים הראויים גם הם להתחשבות.

3. ארגוני זכויות האדם – וארגון עדאלה והאגודה לזכויות האזרח בכללם – הם משרתיה הנאמנים של מערכת זכויות האדם בישראל. הם פועלים במגזרי הזכויות השונים במטרה לרפא פגיעות בזכויות אדם אישיות וקיבוציות, בעמידה על כיבודן של זכויות פוליטיות ואזרחיות, במימושן של זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, ובעמידה על זכויות חשודים, נאשמים, עצורים ואסירים בכל שלביו של ההליך הפלילי והליך הענישה.

4. ארגון עדאלה עוסק מזה 15 שנים בהגנה על זכויות האדם של אזרחי ישראל מן המגזר הערבי ועל זכויות הפלסטינים בשטחים. בהנהגתו ובהשראתו של עו"ד ג'בארין, פועל הארגון להגנה על המיעוט הערבי בכל קשת זכויות האדם, ובערוצי פעילות מגוונים, ובהם ייזום הליכים בפני רשויות השלטון ובפני בתי המשפט, בצד פעילות ציבורית ענפה. עתירות ארגון עדאלה לבית המשפט העליון עוסקות במגוון רחב של זכויות אדם, הקשורות לציבור הערבי ובהן – שוויון בהקצאת משאבים ציבוריים, חופש ביטוי וחופש פוליטי, הזכות למשפחה, מעמדה הרשמי של השפה הערבית,

הזכות לחופש דת ופולחן, וזכויות חברתיות למיניהן. חלק חשוב מההלכות הפסוקות העקרוניות של בית המשפט העליון בנושאי זכויות אדם ניתן בעתירות הארגון. פעילותו של ארגון עדאלה בהנהגתו של עו"ד ג'בארין מצטיינת במחוייבות, בנחישות וברמה מקצועית ותרבותית גבוהה. זהו ארגון הפועל לקדם את זכויות האדם דרך המשפט ולא מחוץ למשפט, בעוצמה אינטלקטואלית בולטת, במחוייבות מוסרית גבוהה, ותוך הסתכלות רחבה על החברה הישראלית כולה, על כל גווניה. מאפיינים מיוחדים אלה הקנו לארגון עדאלה את מעמדו המיוחד במפת ארגוני זכויות האדם בישראל.

5. האגודה לזכויות האזרח פועלת מזה שנים להגנה על זכויות האדם בישראל במוכן הרחב ביותר. היא שוקדת על הגנה ופיתוח של זכויות היסוד בכל מגזרי החברה בישראל, ובכל מרחב קשת הזכויות. הגנתה ניתנת בלא אבחנה בין גורמי דת, עדה, מין, לאום, או שיוך פוליטי. פעילותה מתפצלת לאפיקי עשייה שונים ובהם פעולות הקשורות לחקיקה בכנסת, ייזום הליכים בבית המשפט, מתן סיוע משפטי לנזקקים, ופעולות חינוך והדרכה נרחבות בנושאי זכויות אדם.

6. תחומי פעולתם של ארגון עדאלה ושל האגודה לזכויות האזרח חופפים בחלקם זה לזה, ומשלימים בחלקם האחר זה את זה. חשיבות תרומתם להגנה ולפיתוח זכויות האדם חורגת הרבה מעבר לעניינים הספציפיים שהם מעלים על סדר היום הציבורי והמשפטי. פעילותם תורמת להעמקת התכנים הפנימיים והמשמעותיים הכלליות של הדמוקרטיה בישראל, ולהעלאת רמתה המוסרית של החברה הישראלית כולה. לנורמות השיפוטיות הנקבעות בעקבות מהלכים שיזמו הארגונים ישנה השלכה רחבה על החברה כולה. לפעילותם יש ערך חינוכי, חברתי, ומוסרי כללי, החורג מעבר לעניין המסוים שהובא להכרעה.

7. זכויות האדם הן "ציפור הנפש" של הדמוקרטיה הישראלית. לא די בהיותן כתובות על ספרי החוקים ובדפי ההלכות הפסוקות של בית המשפט. כדי להפיח בהן חיים, נדרש כוח מניע שיתרגם את העקרונות המופשטים להווייה קיימת במציאות בשטח. ארגוני הזכויות הם חוליית החיבור המגשרת בין העקרונות של זכויות האדם לבין מימושם בקרקע המציאות. הם העין הרואה, האוזן השומעת, והלב הקשוב להתרחשויות בשטח. הן המביאות את מצוקות הפרט והקהילה למודעות הציבור, ולמבחן של רשויות השלטון. בלעדיהם, אנה יבואו הפרטים והקהילות שכוחם אינו עומד להם לנהל את מאבקם בכוחות עצמם?

8. מקומם המרכזי של ארגוני זכויות האדם בדמוקרטיה הישראלית מקבל מישנה תוקף בתקופה זו, שבה אנו נדרשים לעמוד על משמר ערכי היסוד החוקתיים של שיטת הממשל והמשפט בישראל. בימים שבהם נעשים ניסיונות להגביל ולהצר את יכולתם של הארגונים לפעול להגנה על זכויות האדם, יש לקוות כי מנגנוני הריסון הפנימיים של הדמוקרטיה הישראלית יעמדו גם הפעם במבחן, ולא יתירו לניסיונות אלה להתממש. אבל לא די

בהדיפת ניסיונות הפגיעה. יש לפעול למתן תמיכה ותמריץ לארגוני הזכויות כדי לאפשר את הרחבת פעילותם להגשמת יעדיהם. ככל שפעילות הארגונים תתבסס ותתפתח, כך תתחזק יחד עמה הדמוקרטיה המהותית בישראל. בלא פעולתם הענפה של ארגוני הזכויות, עלולות זכויות האדם בישראל להפוך חלילה לאות מתה, שלא תהיה לה עוד משמעות ואחיזה במציאות החיים האמיתית.

9. מאחורי גופים וארגונים העושים עבודת קודש עומדים תמיד בני אדם ההוגים את חזונם, ופועלים לתרגם את החזון לשפת החיים. כידוע, הכל בסופו של דבר קם ונופל על הגורם האנושי, ובמידה רבה על טיבה ורמתה של המנהיגות המתווה את הרעיון, משרטטת את היעדים, ופועלת להגשימם ולתרגמם לשפת המעשה. דברים אלה אמורים על זוכי הפרסים שלפנינו.

10. עו"ד חסן ג'בארין, ממקימי ארגון עדאלה ומנהיגו, ועו"ד דן יקיר, ממובילי דרכה של האגודה לזכויות האזרח, קורצו שניהם מאותו חומר מיוחד שסביב הנהגתו מתלכדות קבוצות להגשים את רעיונותיהן. מנהיגות כזו מתאפיינת, קודם כל, בחזון ברור ובהתמסרות מלאה לרעיון; בנכונות מוחלטת להקדיש את החיים המקצועיים למימוש, ולהשקיע את מלוא המשאבים האישיים לצורך כך, גם אם הדבר כרוך בויתורים אישיים בעלי משמעות; במחוייבות מלאה להוביל להגשמת היעדים גם בידיעה שהדרך אינה סוגה תמיד בהצלחות, וגם כאשר היא רצופה כישלונות ואכזבות; מנהיגות כזו אינה נכנעת גם כאשר הדרך קשה ומפותלת, וביטויי הכרה והוקרה אינם ממתינים בפתח.

11. כמי שעקבה לאורך שנים רבות אחר פעילותם של עו"ד ג'בארין ועו"ד יקיר במסגרת הליכים שיפוטיים שיזמו בשם ארגוניהם בבית המשפט העליון, אני יכולה להעיד כי הארגונים, הציבור בישראל, והדמוקרטיה החוקתית במדינה זכו במנהיגי זכויות אדם ברמה ובאיכות גבוהים ביותר. משתלבים בהם חזון, מחוייבות מלאה להגשמת הרעיון, רגישות אנושית רבה, ורמה אינטלקטואלית ומקצועית-משפטית גבוהה ביותר. ברמתם המיוחדת הזו הקרינו אישים אלה על דרכם של ארגוני הזכויות, והובילו אותם להישגים רבי משמעות בתחום פיתוח זכויות האדם בחברה הישראלית. אבל הדרך להגשמת החזון עוד רב, והדרך זרועת מכשולים. פרסי ההוקרה הניתנים היום לזוכים על ידי הקרן החדשה לישראל הם לא רק הבעת הוקרה על פעילות העבר, אלא גם עידוד ותמריץ להמשיך הלאה ולא להרפות. להתקדם בהגנה על זכויות האדם בכל התחומים שטרם מצאו את פתרונם, ולהאיר פינות חשוכות בחברה הישראלית שטרם זכו להארה.

12. והרשו לי לסיים בנימה אישית: אין היכרות אישית קרובה בין חסן ג'בארין ודן יקיר לביני, ולצערי, מעולם לא הזדמן לי אף לשוחח עם מי מהם שיחה אישית. מפגשינו הדי תכופים התרחשו תמיד באולם הגדול של בית המשפט העליון, כאשר מרחק ניכר מפריד בין מקום מושבם של שופטי ההרכב לבין שולחן עורכי הדין. ובכל זאת, בדרך מוזרה אני חשה כאילו

אנחנו מכרים וידידים ותיקים, דרך ההתמודדות המשותפת-כל אחד מכיוונו-
בסוגיות חוקתיות, לאומיות ואנושיות סבוכות ונוקבות, ודרך החוט הסמוי
הקושר בין בני אדם, העובר מהמוח אל הלב, ומחבר ביניהם סביב ערכים
משותפים, ותקוות דומות.

ברכותי מקרב לב לזוכים בפרס, ואיחולים להמשך פורה של המפעל החשוב
לעתיד לבוא.